

Atgriezeniskā informācija: mācīšanās kopā un vērošana *Pēc starptautiskā projekta materiāliem*

Irēna Žogla

Uzdevuma mērķi: piedāvāt skolotājiem variantu atgriezeniskās informācijas ieguves prasmes pilnveidošanai.

Vēlamie rezultāti: prasme atpazīt dažādus novērošanas paņēmienus, kā palīdzēt skolotājiem iegūt atgriezenisko informāciju par sava darba efektivitāti.

Uzdevumā galvenais: attīstīt efektīvu komunikāciju starp skolotāju un pusaudzi.

Uzdevuma organizēšana: pāru vai grupu darbs un diskusija, g.k. par fiziskā, emocionālā, intelektuālā, sociālā līdzsvara aktualitātēm.

Skolotājam ir jāapzinās, ka viņa pienākums nav vērtēt pusaudzi/skolēnu, bet gan palīdzēt viņam pašam būt paškritiskam un apzināt, cik lielā mērā viņš var ietekmēt savu attīstību, lai turpmāk viņš būtu spējīgs pats pieņemt pareizu lēmumu par līdzsvara pilnveidošanu.

Kopumā skolotāji:

- 1) izprot, ka līdzsvara jēdziens var būt tikpat maz apzināts kā skolotājiem, tā skolēniem, un mācīšanās kopā izrādīsies efektīva;
- 2) ir konstruktīvi un iedrošinoši, vispirms koncentrējas uz pozitīvo un neaizmirst atzīmēt pusaudža/skolēna sasniegumu arī tad, ja tas ir neliels;
- 3) koncentrējas uz attīstības mērķiem un kā tie tiek sasniegti, uz galveno, lai kopā vērtētu individuālu tehniku līdzsvara vingrojumus;
- 4) kopā ar pusaudzi/skolēnu meklē cēloņus panākumiem vai neveiksmēm;
- 5) atgādina, ka uz katru sasniegumu var balstīties, lai novērstu neveiksmes vai vēl nesasniegto;
- 6) koncentrējas uz dažām lietām, uz sasniedzamo, bet necenšas aptvert visu vienā reizē;

- 7) apzina, kā skolēni/pusaudži saprot līdzsvara būtību un tā pilnveidošanas individuālās iespējas;
- 8) pārdomā, cik mērķtiecīgi izmantoti pedagoģiskie līdzekļi;
- 9) piedāvā skaidru priekšstatu par līdzsvara komplekso būtību un nozīmīgumu individuālajā attīstībā, kā arī veselības un labizjūtas nostiprināšanā.

Turpmākam darbam (mutiska atgriezeniskā informācija):

- 1) uzmanība pusaudžiem/skolēniem, kuri piekrīt visam, bet maz ko maina savā darbībā;
- 2) uzmanība pusaudžiem/skolēniem, kuri vienmēr aizsargājas, izvairās un neko nepieņem;
- 3) piedāvāt *solī pa solī* vadību pusaudžiem/skolēniem, kuri izvairās vai ar grūtībām pieņem padomu, bet maz ko dara sava līdzsvara pilnveidošanai;
- 4) pārlicināt viņus, ka kritika nav uzbrukums, bet gan palīdzība personai nostiprināt patstāvīgumu;
- 5) paredzēt sev pietiekami laika īsām sarunām ar pusaudžiem/skolēniem (viņiem nepatīk 'moralizēšana'), sasteigta saruna var būt zaudējums;
- 6) nevilkt sarunu garumā, apzinoties, cik daudz pusaudzis uztvers un spēs saprast, īpaši, ja viņš mēdz būt neiecietīgs;
- 7) sarunas par līdzsvaru vēlams aizstāt vai ievadīt ar atbilstīgu nodarbi (vingrojumiem, grupu izklaides nodarbi);
- 8) gadījumā, ja saruna neveidojas, nav jācenšas visu tūlīt pateikt (īpaši, ja pusaudzis/skolēns izrāda nepatiku vai nevēlēšanos runāt), vēlams palūgt atnākt uz sarunu saskaņotā laikā nākamajā dienā – būs emocionāli līdzsvarojies un spēs uztvert skolotāja ieteikumu;
- 9) vadīt sarunu par vērojumiem neformāli un ērtā vidē, nepaust vērtējumu un neuzsākt dialogu ar pusaudzi/skolēnu publiski, ja viņš to nevēlas;
- 10) minēt piemērus no savas pieredzes par līdzsvara problēmu pārvarēšanu;
- 11) jautāt pēc skolēna/pusaudža paškritikas, ja iespējams, un atgādināt, ka šāda veida problēmas ir novēršamas;
- 12) ņemt vērā, ka atgādinātie padomi, skolēnam/pusaudzim sniegtā informācija loģiski turpināsies, ka tā vistīcāmāk tiks pārdomāta arī tad, ja pusaudzis/skolēns izrādīja vienaldzību (tā var būt aizsargreakcija);
- 13) variēt savu sarunas stilu un veidu, lai gan jūs kā skolotājs reizēm vēlētos būt direktīvs;
- 14) atgādināt sev, ka pusaudža/skolēna vajadzība būt pieaugušam un patstāvīgam liek visu, ko piedāvā pieaugušie, vērtēt pēc viņam pašam

- personiski nozīmīgiem kritērijiem – ir efektīvāk palīdzēt pieņemt jaunus kritērijus un vērtības, nekā censties tās ‘ierunāt’;
- 15) pusaudzis/skolēns novērtēs iejutību un atbalstu viņa vajadzībām, tas palīdzēs viņam ‘atvērties’ sarunai un kopējai darbībai, bet īpaši vērtīga būs mācīšanās kopā, lai pilnveidotu līdzsvaru;
 - 16) ņemt vērā, ka pusaudzis/skolēns (arī pieaugušais) labprāt sagaidīs atzinību, pozitīvu vērtējumu, nevis kritiku, aizrādījumu, nosodījumu.

1.uzdevums: skolotāja palīdzības būtība – mācās viens no otra savā darba vietā.

Nodarbība jāsadala daļās:

- vispirms nodarbības dalībnieki individuāli pārdomā iespējamus turpinājumus teikumiem “*Nodrošināt pusaudzīm palīdzību līdzsvara pilnveidošanā nozīmē ...*” un “*Pusaudzīm saņemt palīdzību nozīmē...*”, ņemot vērā, ka palīdzība pusaudžiem pilnveidot sevi vienmēr sastopas ar viņu personiski nozīmīgiem kritērijiem, viņu vērtībām un priekšstatu par patstāvības apliecinājumiem;
- nodarbības turpinājumam grupa sadalās divās daļās:
 - pirmās grupas dalībnieki diskutē par “*Nodrošināt pusaudzīm palīdzību līdzsvara pilnveidošanā nozīmē ...*”;
 - otrās grupas dalībnieki diskutē par “*Pusaudzīm saņemt palīdzību nozīmē...*”
- plenārā diskusija: kā efektīvāk pusaudzīm piedāvāt palīdzību, lai viņš to pieņemtu?

Secinājums pēc līdzīgiem semināriem: skolotāji pēc šādas diskusijas meklē papildus zināšanas literatūrā un/vai paplašina pieredzējušu skolotāju loku diskusijas turpināšanai.

2.uzdevums: diskusija par izraudzīto literatūru līdzsvara jēdziena pilnīgākai apzināšanai

Literatūra:

- VPP INOSOCTEREHI publicētā monogrāfija, tās daļas izmantojamas vairākiem semināriem;
- Mīts par nevērtējošu atsauksmi;
- Citi izraudzītie avoti.

3.uzdevums: mācāmies no pusaudžiem un mācāmies kopā

Skolotājs saņem komentārus no pusaudžiem

Priekšrocības:

- a) uzklusot pašus pusaudžus par līdzsvara būtības izpratību un problēmām, iegūstam sabiedrotos šo problēmu risināšanai;
- b) pusaudžu zināšanas, attieksme un prasme līdzsvaru pilnveidot ne tikai atvērsies pilnībā, bet arī skolotājus rosinās zināt un prast vairāk;
- c) pusaudži diskusijā papildinās viens otra zināšanas un izpratību – tas būs efektīvāks paņēmieni nekā izstāstīt vai rosināt izlasīt par līdzsvaru;
- d) pusaudžu iniciatīva nostiprinās motīvus pilnveidot līdzsvaru un nostiprināt labizjūtu;
- e) skolotājs var novērtēt pusaudžu izpratnes kvalitāti.

Šāda saruna prasa no skolotāja ļoti augstu iejūtību un labas zināšanas par līdzsvara būtību, noteikšanas iespējām (izmantojot VPP izstrādāto iekārtu) un datu interpretēšanu. To var mācīties skolotāji kopā ar pusaudžiem.

4.uzdevums: Strukturēta skolotāju un pusaudžu diskusija

Katrs skolotājs un pusaudzis, kurš piedalās diskusijā, uzraksta:

- trīs attīstīta līdzsvara prioritātes personas vispārējai attīstībai un labizjūtai;
- trīs emocionālas vai sociālas (komunikācija, sadarbība) problēmas/zaudējumus, ko rada nevērība pret līdzsvara pilnveidošanu.

Dalībnieki sadalās attiecīgi a) un b) grupās, lai apspriestu viedokļus un efektīvus paņēmienus/metodikas līdzsvara pilnveidošanai.

Plenārajā diskusijā piedāvā variantus apspriešanai un uztur diskusiju. Vadītājam ir jāprot dialoga/diskusijas vadīšanas paņēmieni, lai saruna neapsīktu ar sagatavoto variantu uzskaitīšanu.

Priekšrocības:

- a) labi izmantojams pusaudžu un skolotāju kompetences dinamikai;
- b) daudzi svarīgi jautājumi var būt apspriesti brīvā sarunā, mācoties vienam no otra;
- c) apspriešana nav uz pusaudzi centrēta, tā iegūst līdztiesības, līdzdarbošanās un līdzatbildības pedagoģisko vērtību.

Apgrūtinājumi:

- a) var aizņemt daudz laika, lai sagatavotos (sagatavošanās darbam ir liela vērtība);

- b) diskusijā pusaudži var novērst uzmanību no galvenā (parasti tas notiek virspusēju zināšanu gadījumā; skolotājiem jābūt labi sagatavotiem šādai efektīvai metodikai);
- c) to var izmantot reizēm, bet attīstīta pieredze ļauj šādas diskusijas praktizēt biežāk, bet ne mākslīgi vai uzspiesti – pamatā ir pusaudžu gatavība un vēlme;
- d) izmantojams, ja diskusijai labprātīgi piesakās vairāki pusaudži.

Piezīme: katra aktivitāte jānoslēdz ar:

- a) norises/sasnieguma pašnovērtējumu;
- b) līdzsvara vingrojumu, ko var izpildīt visi diskusijas dalībnieki.